Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
ATHANASIA RANTOSE
přednesené dne 13. března 2025 [1]

Věc C-653/23

SIA „TOODE”
proti
Valsts ieņēmumu dienests

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud, Lotyšsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Státní podpory – Článek 107 odst. 1 SFEU – Vnitrostátní režim podpory schválený Evropskou komisí na podporu hospodářství v souvislosti s pandemií covidu-19 – Odmítnutí příslušného orgánu poskytnout podporu podniku, který nesplňuje podmínky stanovené tímto režimem – Žaloba směřující k tomu, aby vnitrostátní soud nařídil poskytnutí této podpory – Uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí této podpory během soudního řízení – Stanovení data, k němuž se podpora považuje za poskytnutou – Nařízení (EU) 2015/1589 – Článek 1 – Existující podpora nebo nová podpora“

I. Úvod

1. Daňová správa odmítla lotyšské společnosti poskytnout státní podporu určenou na podporu hospodářství v souvislosti s pandemií covidu-19 s odůvodněním, že nesplňuje podmínky stanovené vnitrostátními právními předpisy pro její získání. Tato společnost podala u vnitrostátního soudu žalobu, kterou se domáhala určení, že tyto podmínky skutečně splňuje, a uložení povinnosti daňovým orgánům vydat v její prospěch příznivý správní akt. Režim podpory schválený Evropskou komisí však během řízení před vnitrostátním soudem pozbyl platnosti. Může tato společnost využít dotčenou podporu, pokud je původní zamítavé rozhodnutí daňové správy o poskytnutí podpory zrušeno soudním rozhodnutím vydaným po uplynutí lhůty pro její poskytnutí? Taková je v podstatě otázka, kterou položil Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud, Lotyšsko).

2. V projednávané věci bude Soudní dvůr rozhodovat jednak o určení okamžiku, kdy se státní podpora považuje za poskytnutou podle čl. 107 odst. 1 SFEU, a jednak o tom, zda je podpora existující či nová ve smyslu článku 1 nařízení (EU) 2015/1589 [2], a to ve zvláštním kontextu, kdy

[1] – Původní jazyk: francouzština.

[2] – Nařízení Rady ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie (Úř. věst. 2015, L 248, s. 9).

vnitrostátní soud přizná podporu po uplynutí lhůty určené pro její poskytnutí, jak je stanovena vnitrostátním právem a schválena Komisí, a nařídí příslušnému orgánu, aby požadovanou podporu poskytl.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Nařízení 2015/1589

3. Článek 1 nařízení 2015/1589, nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely tohoto nařízení se použijí tyto definice:

[…]

b) ‚existující podporou‘ se rozumí:

[…]

ii) schválená podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivé podpory schválené Komisí nebo Radou,

[…]

c) ‚novou podporou‘ se rozumí každá podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivá podpora, která není existující podporou, včetně změn existující podpory;

[…]“

2. Sdělení o dočasném rámci

4. Sdělení Komise nazvané „Dočasný rámec pro opatření státní podpory na podporu hospodářství při stávajícím šíření koronavirové nákazy COVID-19“ (Úř. věst. 2020, C 91 I, s. 1, dále jen „sdělení o dočasném rámci“) ze dne 20. března 2020 bylo několikrát změněno. Toto sdělení obsahuje oddíl 3.1, nadepsaný „Omezené částky podpory“, jehož body 21 a 22 ve znění vyplývajícím z jeho šesté změny ze dne 24. listopadu 2021 (Úř. věst. 2021, C 473, s. 1) zněly následovně:

„21. Kromě stávajících možností na základě čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU mohou být za současných okolností vhodným, nezbytným a cíleným řešením dočasně omezené částky podpory pro podniky, které se samy potýkají s náhlým nedostatkem likvidity, nebo dokonce s její nedostupností.

22. Komise bude tuto státní podporu považovat za slučitelnou s vnitřním trhem na základě čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU za předpokladu, že budou splněny všechny následující podmínky […]:

[…]

d. podpora je poskytnuta nejpozději do 31. prosince 2020;

[…]“

B. Lotyšské právo

1. Správní řád

5. Článek 250 odst. 2 Administratīvā procesa likums (správní řád) ze dne 25. října 2001 [3], ve znění použitelném na spor v původním řízení, stanoví:

„Při posuzování zákonnosti správního aktu soudy při svém rozhodování přihlížejí pouze k odůvodnění, které orgán veřejné moci uvedl ve správním aktu. Toto omezení se nevztahuje na případy, kdy se žádá o vydání správního aktu, jímž se navrhovateli vyhovuje.“

6. Článek 254 odst. 1 správního řádu stanoví:

„Shledá-li soud, že návrh na vydání správního aktu je opodstatněný, nařídí orgánu veřejné moci, aby příslušný správní akt vydal.

2. Lotyšská právní úprava v oblasti podpor

7. Vyhláška Rady ministrů č. 676 ze dne 10. listopadu 2020 [4] stanovila „Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai“ (právní úprava v oblasti podpor na zajištění toků provozního kapitálu pro podniky postižené krizí COVID-19, dále jen „lotyšská právní úprava v oblasti podpor“). Tento režim podpory, který vstoupil v platnost dne 17. listopadu 2020, byl zaveden v souladu s požadavky uvedenými v oddíle 3.1 sdělení o dočasném rámci a byl schválen Komisí rozhodnutím SA.59592 (2020/N) ze dne 16. prosince 2022 na období do 30. listopadu 2021, které bylo následně prodlouženo do 30. června 2022 [5].

8. Bod 23 lotyšské právní úpravy v oblasti podpor, ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkových okolností sporu v původním řízení, stanovil:

„Za datum poskytnutí podpory se považuje den, kdy je rozhodnutí o poskytnutí podpory přijato státní daňovou správou.“

9. Bod 24 této právní úpravy stanovil:

„Rozhodnutí bude přijato do 30. června 2022 v souladu [se sdělením o dočasném rámci].“

[3] – *Latvijas Vēstnesis*, 2001, č. 164, s. 2551.

[4] – *Latvijas Vēstnesis*, 2020, 2020/222A.2.

[5] – V následných rozhodnutích Komise byla lhůta pro poskytnutí podpory stanovena nejprve na 30. listopadu 2021 [rozhodnutí SA.64046 (2021/N) ze dne 3. června 2021] a poté na 30. června 2022 [rozhodnutí SA.100596 (2021/N) ze dne 14. prosince 2021].

III. Spor v původním řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

10. Dne 25. března a 9. dubna 2021 požádala lotyšská společnost SIA „TOODE“ (dále jen „TOODE“), Valsts ieņēmumu dienests (státní daňová správa, Lotyšsko, dále jen „VID“ nebo „daňová správa“), o využití, v lednu a únoru 2021, vnitrostátního režimu podpory na zajištění toků provozního kapitálu podniků postižených krizí COVID-19 (dále jen „vnitrostátní režim podpory“).

11. Rozhodnutími ze dne 23. dubna a 7. června 2021 a poté ze dne 9. června a 23. července 2021 VID odmítla poskytnout společnosti TOODE požadovanou podporu z důvodu, že tato společnost nesplňovala podmínky stanovené lotyšskou právní úpravou v oblasti podpor. V tomto ohledu se VID zejména domnívala, že obrat dosažený výše uvedenou společností v měsících lednu a únoru 2021 neklesl natolik, aby splňoval podmínky vyžadované vnitrostátními právními předpisy a aby tak byla tato společnost způsobilá pro tuto podporu.

12. Společnost TOODE podala žalobu k Administratīvā rajona tiesa (okresní správní soud, Lotyšsko), v níž mimo jiné tvrdila, že VID neměla žádný důvod zohlednit při výpočtu jejího obratu celkovou hodnotu plnění uvedených v přiznání k dani z přidané hodnoty (DPH) za příslušné zdaňovací období. Rozsudkem ze dne 14. dubna 2022 uvedený soud tuto žalobu zamítl s odůvodněním, že podmínky pro poskytnutí podpory nebyly v projednávané věci splněny.

13. Dne 29. června 2022 podala společnost TOODE proti uvedenému rozsudku odvolání k Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud), který je předkládajícím soudem. Toto odvolání zní na vydání správního aktu podle čl. 254 odst. 1 správního řádu, jímž se navrhovatelce vyhovuje.

14. Předkládající soud uvádí, že vnitrostátní režim podpory byl schválen Komisí a musí být považován za slučitelný s vnitřním trhem, zejména pokud byla podpora poskytnuta v souladu s bodem 22 písm. d) sdělení o dočasném rámci a bodem 24 lotyšské právní úpravy v oblasti podpor nejpozději do 30. června 2022. Předkládající soud rovněž připomíná, že v projednávané věci tato lhůta uplynula během soudního řízení, které před ním bylo zahájeno. Předkládající soud uvádí, že musí v rámci sporu v původním řízení posoudit, zda společnost TOODE může ještě získat požadovanou podporu. Za tímto účelem musí určit datum, ke kterému se taková podpora považuje za „poskytnutou“ podle čl. 107 odst. 1 SFEU, a zda tato podpora představuje existující nebo novou státní podporu ve smyslu článku 1 nařízení 2015/1589.

15. Pokud jde v první řadě o datum, k němuž se podpora považuje za poskytnutou, předkládající soud má za to, že určité a bezpodmínečné právo na poskytnutí podpory ve smyslu judikatury Soudního dvora [6] může v zásadě vzniknout pouze na základě soudního rozhodnutí, tedy pokud vnitrostátní soud konstatuje, že žalobkyně splnila všechny podmínky stanovené vnitrostátním právem pro poskytnutí dotčené podpory a že odmítnutí příslušného orgánu poskytnout podporu je protiprávní a neopodstatněné. Pokud právní vztah neexistuje, nemůže mít výkon soudního rozhodnutí za následek vydání správního aktu, jímž se navrhovatelce vyhovuje se zpětným účinkem (*ex tunc*), neboť vnitrostátní soud může pouze nařídit příslušnému orgánu, aby vydal příslušný správní akt o poskytnutí podpory *ex nunc*.

[6] – V tomto ohledu předkládající soud odkazuje zejména na rozsudky ze dne 19. prosince 2019, Arriva Italia a další (C-385/18, EU:C:2019:1121, body 36 a 37); ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další (C-638/19 P, EU:C:2022:50, bod 123), a ze dne 12. ledna 2023, DOBELES HES (C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, body 76 a 78).

16. Na žádost Soudního dvora předkládající soud upřesnil, že společnost TOODE v okamžiku podání žádosti splňovala podmínky stanovené vnitrostátními právními předpisy pro získání podpory, takže odmítnutí ze strany VID se jeví jako nezákonné a neopodstatněné. Předkládající soud si proto klade otázku, zda v případě, že by nařídil VID přijmout správní akt, jímž se navrhovatelce vyhovuje a přiznává a vyplácí se požadovaná částka podpory, je třeba mít za to, že datum poskytnutí této podpory odpovídá datu, kdy ji daňová správa neoprávněně odmítla poskytnout.

17. Ve druhé řadě, pokud jde o to, zda se jedná o existující nebo novou podporu, předkládající soud se táže, zda lze judikaturu Soudního dvora, podle níž je třeba považovat podporu poskytnutou příslušným orgánem osobě po skončení platnosti schváleného režimu podpory za novou podporu [7], přenést na takovou situaci, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, kdy daňová správa neoprávněně odmítla poskytnout požadovanou podporu v okamžiku, kdy byl režim podpory ještě v platnosti, a kdy je této daňové správě následně rozhodnutím soudu nařízeno poskytnout a vyplatit částku podpory po skončení platnosti tohoto režimu.

18. Konečně předkládající soud odkazuje na stanovisko, které Komise vydala dne 11. září 2023 v reakci na otázky vznesené jiným lotyšským soudem [8]. V uvedeném stanovisku Komise uvedla, že v souladu s bodem 23 lotyšské právní úpravy v oblasti podpor je podpora poskytnuta v okamžiku, kdy státní daňová správa přijme rozhodnutí, podle kterého je taková podpora poskytnuta nebo odmítnuta. Kromě toho uvedla, že poskytnutí podpory po uplynutí lhůty stanovené pro tento účel by představovalo porušení čl. 108 odst. 3 SFEU a že přísluší vnitrostátním soudům, aby zabránily vyplacení takové podpory jejímu příjemci. Podle uvedeného stanoviska údajně nemohou vnitrostátní soudy po uplynutí této lhůty přiznat místo této podpory náhradu škody, která této osobě vznikla v důsledku nevyplacení podpory.

19. Za těchto podmínek se Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie vykládán v tom smyslu, že státní podporu je třeba považovat za ‚poskytnutou' v okamžiku, kdy příslušný orgán veřejné moci neoprávněně odmítl přiznat subjektu právo na státní podporu, což bylo konstatováno v soudním rozhodnutí po uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí podpory?

2) Musí být čl. 1 písm. b) [ii)] nařízení [2015/1589], vykládán v tom smyslu, že existující podporu představuje podpora, která je – v případě neexistence rozhodnutí o přiznání práva na poskytnutí podpory vydaného příslušným orgánem veřejné moci ve lhůtě pro poskytnutí podpory – poskytnuta subjektu, po uplynutí lhůty pro poskytnutí podpory stanovené v režimu podpory, na základě výkonu soudního rozhodnutí, kterým se prohlašuje, že ve lhůtě pro poskytnutí podpory stanovené v režimu podpory subjekt splnil všechny podmínky stanovené vnitrostátním právem pro poskytnutí dotčené podpory a že odmítnutí příslušného orgánu veřejné moci poskytnout podporu bylo protiprávní?"

20. Písemná vyjádření předložily společnost TOODE, lotyšská a německá vláda, jakož i Komise. Tito zúčastnění rovněž přednesli ústní vyjádření na jednání, které se konalo dne 11. prosince 2024.

[7] – Předkládající soud v tomto ohledu cituje rozsudek ze dne 7. dubna 2022, Autonome Provinz Bozen (C-102/21 a C-103/21, EU:C:2022:272, body 31 až 35 a 42).

[8] – Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, jednalo se konkrétně o otázky vznesené Augstākās tiesa Senāts (Nejvyšší soud, Lotyšsko) ve věci SKA-356/2023. Předkládající soud konkrétně odkazuje na stanovisko Komise č. (2023)9452862 ve věci SA.106948.NC, které bylo vydáno v rámci jiného řízení týkajícího se uplatňování lotyšské právní úpravy v oblasti podpory a dočasného rámce.

IV. Analýza

A. K první předběžné otázce

21. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 107 odst. 1 SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že státní podpora musí být považována za „poskytnutou“ ve smyslu tohoto ustanovení *ex tunc*, tedy k okamžiku, kdy příslušný orgán neoprávněně odmítl subjektu přiznat nárok na podporu schválenou Komisí, pokud je protiprávnost tohoto odmítnutí konstatována v rozhodnutí vnitrostátního soudu po uplynutí lhůty stanovené Komisí pro její poskytnutí.

22. Z důvodů, které uvedu v následujících bodech, mám za to, že na tuto otázku je třeba odpovědět kladně.

23. Na úvod připomínám, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že státní podpora musí být považována za „poskytnutou“ ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU k datu, ke kterému je právo na její získání přiznáno příjemci na základě použitelné vnitrostátní právní úpravy [9], takže skutečný převod dotčených prostředků není rozhodující [10].

24. V zásadě tedy přísluší předkládajícímu soudu, aby na základě platného vnitrostátního práva určil okamžik, k němuž lze uvedenou podporu považovat za přiznanou. Za tímto účelem musí předkládající soud zohlednit všechny podmínky stanovené vnitrostátním právem k získání předmětné podpory [11].

25. V tomto ohledu uvádím, jak vyplývá z vysvětlení poskytnutých předkládajícím soudem, že podle ustanovení lotyšského práva použitelných v projednávané věci, a zejména podle bodu 23 lotyšské právní úpravy v oblasti podpor, se podpora považuje za poskytnutou ke dni, kdy daňová správa přijme rozhodnutí o poskytnutí podpory. V projednávané věci bylo poskytnutí požadované podpory odmítnuto před koncem lhůty, jenž byl podle bodu 22 písm. d) sdělení o dočasném rámci stanoven na 30. června 2022 [12].

26. Předkládající soud se však domnívá, že rozhodnutí o odmítnutí přijatá VID nemohla společnosti TOODE přiznat jistý nárok na získání podpory podle vnitrostátního práva ve smyslu judikatury Soudního dvora uvedené v bodě 23 tohoto stanoviska. V tomto ohledu má předkládající soud za to, že takový nárok může vzniknout až na základě soudního rozhodnutí, které konstatuje, že na rozdíl od důvodů uvedených v těchto zamítavých rozhodnutích daný podnik splňoval ke dni, kdy požádal o podporu, všechny podmínky vyžadované vnitrostátním právem pro získání této podpory, a nařizuje příslušnému orgánu přijmout s účinky do budoucna (*ex nunc*) správní akt, kterým se navrhovatelce vyhovuje a podle kterého jí je částka podpory řádně přiznána a vyplacena [13].

[9] – Rozhodujícím prvkem pro určení data, ke kterému bylo právo na státní podporu přiznáno jejím příjemcům určitým opatřením, je nabytí jistého nároku na získání této podpory ze strany příjemců a odpovídající závazek státu uvedenou podporu poskytnout. V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další (C-638/19 P, EU:C:2022:50, body 115 a 123 a citovaná judikatura).

[10] – Viz rozsudek ze dne 20. května 2021, Azienda Sanitaria Provinciale di Catania (C-128/19, EU:C:2021:401, bod 45 a citovaná judikatura).

[11] – Viz rozsudek ze dne 28. října 2020, INAIL (C-608/19, EU:C:2020:865, body 31 a 32 a citovaná judikatura).

[12] – Kromě toho je nesporné, že společnost TOODE podala ve stanovené lhůtě žalobu proti zamítavému rozhodnutí přijatému daňovou správou.

[13] – To podle předkládajícího soudu naznačuje, že jistý nárok na podporu získává podnik, jako je společnost TOODE, až ode dne přijetí soudního rozhodnutí nebo příznivého správního aktu.

27. Pokud by však datum, kdy se podpora považuje za poskytnutou podle vnitrostátního práva, odpovídalo datu přijetí soudního rozhodnutí nebo správního aktu, kterým se navrhovatelce vyhovuje, přijatého na základě tohoto rozhodnutí, hrozilo by, jak tvrdí německá vláda ve svém písemném vyjádření, že žaloba společnosti TOODE proti rozhodnutím VID bude bezpředmětná. S ohledem na uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí podpory podle bodu 22 písm. d) sdělení o dočasném rámci a bodu 24 lotyšské právní úpravy v oblasti podpor, jak byla schválena Komisí, by se příslušný orgán, jak argumentovala daňová správa před předkládajícím soudem a lotyšská vláda ve svém písemném vyjádření, mohl ocitnout v situaci, kdy nebude schopen přijmout takový opravný správní akt na základě soudního rozhodnutí přijatého po uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí podpory, což by údajně vedlo k tomu, že by soudní rozhodnutí bylo zbaveno účinku.

28. Předkládající soud kromě toho uvádí, že pokud by se vycházelo z toho, že podpora byla poskytnuta po uplynutí lhůty stanovené pro její poskytnutí, hrozilo by společnosti TOODE ze stejných důvodů, které brání přijetí opravného aktu daňovou správou na základě soudního rozhodnutí vydaného po uplynutí této lhůty, že nebude moci využít možnosti, která existuje podle lotyšského práva, podat žalobu na náhradu škody proti daňové správě nebo lotyšskému státu, neboť taková žaloba by byla znemožněna zákazem poskytnout místo podpory náhradu škody, která této společnosti vznikla v důsledku nevyplacení podpory [14].

29. Než přistoupím k analýze situace dotčené v projednávané věci, považuji za důležité objasnit pojem „právo na státní podporu“, který představuje rozhodující prvek pro určení okamžiku, kdy je třeba podporu považovat za poskytnutou ve smyslu judikatury Soudního dvora připomenuté v bodech 23 a 24 tohoto stanoviska.

30. Mám za to, že je třeba upřesnit, že „podmínky stanovené vnitrostátním právem k získání předmětné podpory“, na které odkazuje tato judikatura, mohou být pouze podmínky stanovené vnitrostátními právními předpisy použitelnými v okamžiku přijetí správního rozhodnutí [15], jejichž posouzení v případných sporech přísluší v konečném důsledku vnitrostátním soudům. Je tedy třeba odlišovat okamžik, ke kterému jsou objektivně splněny podmínky pro poskytnutí podpory podle vnitrostátního práva, což může být v určitých případech podmíněno přijetím rozhodnutí správního orgánu, v němž je konstatováno právo podniku na obdržení dotčené podpory, takže datum poskytnutí podpory odpovídá datu přijetí tohoto rozhodnutí, od data, ke kterému bude vnitrostátní soud, který projednává žalobu proti takovému rozhodnutí, vyzván, aby přezkoumal posouzení správního orgánu, jež se týká splnění těchto podmínek. Judikatura Soudního dvora uvedená v bodech 23 a 24 tohoto stanoviska se proto především týká určení okamžiku, kdy jsou splněny podmínky pro získání podpory podle vnitrostátního práva, a nikoli okamžiku, kdy vnitrostátní soud, u něhož byla podána žaloba týkající se platnosti posouzení správního orgánu, provede soudní přezkum a ověří, zda jsou tyto podmínky splněny. Uznání práva existujícího podle vnitrostátního práva soudním rozhodnutím nemá vliv na okamžik, kdy byly splněny podmínky pro poskytnutí podpory a kdy příslušný správní orgán přijal, nebo případně měl přijmout rozhodnutí ve smyslu poskytnutí dané podpory. Takové rozhodnutí bude mít totiž pouze deklaratorní, a nikoli konstitutivní povahu. V tomto ohledu je třeba připomenout, že i když vnitrostátní soud může vydat rozsudek, z něhož vyplývá, že jeden z účastníků řízení musí podle vnitrostátního práva obdržet částku odpovídající státní podpoře, nijak to neznamená, že v tomto případě tuto podporu uvedený soud sám přizná. Jediným účinkem takového rozsudku je na základě překážky věci pravomocně rozsouzené uložení povinnosti druhé straně, zpravidla příslušnému správnímu orgánu, aby uvedenou podporu vyplatila [16].

[14] – Viz bod 18 tohoto stanoviska.

[15] – Tato judikatura totiž odkazuje na právní předpisy a nikoli na jejich případně nesprávný výklad uvedenou daňovou správou.

[16] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 12. ledna 2023, DOBELES HES (C-702/20 a C-17/21, EU:C:2023:1, body 75 a 76).

31. Pokud by se ukázalo, že jediným možným výkladem lotyšského práva je výklad popsaný v bodě 26 tohoto stanoviska, jak podle všeho vyplývá z předkládacího rozhodnutí a což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, aniž by bylo možné považovat za den, kdy se podpora považuje za poskytnutou, den, kdy byla tato podpora daňovou správou neoprávněně odmítnuta [17], což znamená přiznat správnímu rozhodnutí přijatému v návaznosti na soudní rozhodnutí vydané po uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí dotčené podpory účinek *ex tunc*, mohl by být takový výklad v rozporu s právem na účinnou právní ochranu zakotveným v článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

32. Před posouzením možného rozporu výkladu předkládajícího soudu s článkem 47 Listiny je podle všeho nejprve třeba ověřit, zda situace uvedená v bodě 26 tohoto stanoviska skutečně spadá do působnosti Listiny.

33. V tomto ohledu připomínám, že podle čl. 51 odst. 1 Listiny týkajícího se oblasti její působnosti jsou ustanovení Listiny určena členským státům, pouze pokud uplatňují unijní právo. Pokud právní situace do působnosti unijního práva nespadá, Soudní dvůr nemá pravomoc o ní rozhodnout a případně uplatňovaná ustanovení Listiny sama o sobě nemohou tuto pravomoc založit [18]. Soudnímu dvoru nepřísluší v rámci řízení o předběžné otázce podle článku 267 SFEU posuzovat výklad vnitrostátních ustanovení ani rozhodovat, zda je jejich výklad zastávaný vnitrostátním soudem správný [19].

34. Rovněž uvádím, že v situaci, která spadá do působnosti článku 47 Listiny, ačkoli při neexistenci unijní právní úpravy v dané oblasti přísluší vnitrostátnímu právnímu řádu každého členského státu, aby určil příslušné soudy a upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany individuálních práv vyplývajících z unijního právního řádu, jsou členské státy zodpovědné za to, aby v každém případě zajistily dodržování práva na účinnou právní ochranu uvedených práv, jak jej zaručuje článek 47 Listiny [20].

35. Nejprve uvádím, že okolnost, na kterou poukazuje Komise, a sice že vznik práva na obdržení státní podpory se řídí vnitrostátním právem, nemůže znamenat, že se na projednávanou věc nevztahuje působnost článku 47 Listiny [21]. Ačkoli právo na obdržení dotčené podpory vyplývá z vnitrostátního práva a nemůže být založeno na unijním právu nebo na rozhodnutí Komise [22], nic to nemění na tom, že se spor v projednávané věci netýká výkladu vnitrostátních ustanovení týkajících se poskytnutí dotčené podpory, nýbrž se týká účinnosti žaloby, kterou společnost TOODE podala proti původnímu zamítavému rozhodnutí přijatému VID, a oprávnění tohoto orgánu přijmout opravný akt v rámci výkonu soudního rozhodnutí po uplynutí lhůty týkající se schválení režimu státní podpory schváleného Komisí a důsledků, které z toho vyplývají podle čl. 108 odst. 3 SFEU a článku 1 nařízení 2015/1589.

[17] – Pokud by totiž k tomuto datu příslušný orgán jednal v souladu s právními předpisy a vydal rozhodnutí, kterým se navrhovatelce vyhovuje, byl by společnosti TOODE přiznán právně jistý nárok na její získání podle lotyšské právní úpravy v oblasti podpor.

[18] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. dubna 2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, bod 37 a citovaná judikatura).

[19] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. května 2014, Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, bod 53 a citovaná judikatura).

[20] – Viz rozsudek ze dne 19. listopadu 2019, A. K. a další (Nezávislost kárného kolegia Nejvyššího soudu) (C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 115 a citovaná judikatura). Soudní dvůr kromě toho upřesnil, že článek 47 Listiny je sám o sobě dostačující a nemusí být upřesněn ustanoveními unijního nebo vnitrostátního práva k tomu, aby bylo jednotlivcům přiznáno právo uplatnitelné jako takové. V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 20. února 2024, X (Neuvedení důvodů ukončení pracovní smlouvy) (C-715/20, EU:C:2024:139, bod 80 a citovaná judikatura).

[21] – Kromě toho okolnost, že podmínky a způsoby poskytnutí dotčené podpory jsou stanoveny na základě vnitrostátního práva, nemění nic na tom, že pojem „poskytnutí podpory“ spadá do působnosti unijního práva.

[22] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. ledna 2023, Komise v. Braesch a další (C-284/21 P, EU:C:2023:58, body 72 a 79 a citovaná judikatura).

36. Jak jsem vysvětlil v bodě 27 tohoto stanoviska, pokud by se mělo za to, že datum, ke kterému byla podpora poskytnuta ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, odpovídá podle vnitrostátního práva datu přijetí správního aktu, jímž se vyhovuje navrhovatelce, přijatého v rámci výkonu soudního rozhodnutí, které bylo přijato po uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí uvedené podpory, hrozilo by, že tato podpora bude považována za novou a protiprávní podporu ve smyslu článku 1 nařízení 2015/1589 a daňová správa by ji v rámci výkonu rozhodnutí nemohla poskytnout, aniž by porušila povinnost pozastavit provádění opatření stanovenou v čl. 108 odst. 3 SFEU.

37. Taková situace, jako je situace uvedená v předchozím bodě tohoto stanoviska, přitom spadá nejen do působnosti Listiny, ale může být rovněž v rozporu s právem společnosti TOODE na účinnou právní ochranu ve smyslu článku 47 Listiny.

38. K rozptýlení možných nejasností považuji za vhodné připomenout rozdíl mezi dobou schválení režimu státní podpory (která je v projednávané věci spojena se lhůtou a datem poskytnutí podpory) na jedné straně a datem vydání rozhodnutí vnitrostátního soudu na straně druhé. Pravomoc vnitrostátního soudu rozhodnout spor, který mu byl předložen, a účinky rozhodnutí, které vydá, totiž nemohou záviset ani podléhat časovému rámci spojenému se správním řízením, které ze své podstaty sleduje jiný cíl a nemá žádnou souvislost s (vnitrostátním) soudním řízením.

39. Nepřiznání účinku *ex tunc* opravnému rozhodnutí přijatému v rámci výkonu soudního rozhodnutí by v praxi téměř znemožňovalo uplatnit právo na účinnou soudní ochranu, neboť by uplatnění tohoto práva bylo podmíněno vydáním soudního rozhodnutí před uplynutím lhůty stanovené správním řízením. To by nicméně mohlo vést k paradoxní situaci, v níž by okamžik poskytnutí dotčené podpory a kvalifikace opravného rozhodnutí, jež přijal příslušný orgán v rámci výkonu soudního rozhodnutí, jakožto existující nebo nové podpory závisela na rychlosti, s níž vnitrostátní soud rozhodne o žalobě směřující proti správnímu rozhodnutí [23].

40. Kromě toho považuji za vhodné připomenout, že v jiných oblastech než v oblasti státních podpor Soudní dvůr uznal, že vnitrostátní soud je oprávněn zrušit se zpětným účinkem (*ex tunc*) rozhodnutí orgánu veřejné moci, pokud to považuje za nezbytné k zajištění účinné ochrany práv podniku, který podal žalobu, nebo k zajištění obecné účinnosti kontrolního systému [24].

41. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji odpovědět na první předběžnou otázku tak, že čl. 107 odst. 1 SFEU ve světle článku 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že státní podpora musí být považována za „poskytnutou“ k okamžiku, kdy příslušný vnitrostátní orgán odmítl její poskytnutí podniku, pokud bylo toto odmítnutí prohlášeno za protiprávní rozhodnutím vnitrostátního soudu, jež bylo vydáno po uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí podpory, za předpokladu, že k tomuto odmítnutí došlo před uplynutím lhůty stanovené pro poskytnutí podpory a v okamžiku, kdy bylo v platnosti schválení Komise vztahující se na tuto podporu a daný podnik splňoval podmínky pro získání podpory podle platných vnitrostátních předpisů.

[23] – V tomto ohledu obdobně viz stanovisko generálního advokáta A. Tizzana ve věci Kutz-Bauer (C-187/00, EU:C:2002:75, bod 66), pokud jde o možnost zrušit nebo změnit správní akt se zpětnou účinností z důvodu, že osoba nesmí utrpět újmu z důvodu doby potřebné k uplatnění svých práv u soudu.

[24] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. října 2016, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej a Petrotel (C-231/15, EU:C:2016:769, body 25 až 29 a citovaná judikatura) o zpětných účincích zrušení správního aktu vnitrostátního regulačního orgánu vnitrostátním soudem a stanovisko generálního advokáta M. Campos Sánchez-Bordony ve věci CROSS Zlín (C-303/22, EU:C:2023:652, body 77 a 78 a citovaná judikatura) o zrušení zadání veřejné zakázky vnitrostátními soudy s účinky *ex tunc* k okamžiku, kdy bylo o tomto zadání rozhodnuto. Viz také rozsudek ze dne 7. března 2024, Die Länderbahn a další (C-582/22, EU:C:2024:213, body 53 až 56 a citovaná judikatura) o určení neplatnosti poplatků za užívání infrastruktury, jejichž doba platnosti uplynula, příslušným regulačním orgánem s účinkem *ex tunc* (za účelem ochrany práva podniků železniční dopravy podat stížnost u tohoto orgánu).

B. Ke druhé předběžné otázce

42. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 1 písm. b) bod ii) nařízení 2015/1589 musí být vykládán v tom smyslu, že existující podporu představuje státní podpora poskytnutá podniku po uplynutí lhůty stanovené Komisí pro její poskytnutí v rámci výkonu rozhodnutí vnitrostátního soudu, kterým se prohlašuje odmítnutí příslušného orgánu poskytnout podporu před uplynutím této lhůty za protiprávní.

43. Připomínám, že v rámci systému kontroly státních podpor zavedeného články 107 a 108 SFEU se postup liší v závislosti na tom, zda jsou podpory existující nebo nové. Zatímco existující podpory mohou být v souladu s čl. 108 odst. 1 SFEU právoplatně provedeny, pokud Komise nekonstatovala jejich neslučitelnost s vnitřním trhem, čl. 108 odst. 3 SFEU stanoví, že Komise musí být včas informována o záměrech spočívajících v zavedení nových podpor nebo ve změně podpor existujících a zamýšlená opatření nemohou být provedena před tím, než je řízení ukončeno vydáním konečného rozhodnutí [25].

44. Soudní dvůr dále upřesnil, že novými podporami, které podléhají oznamovací povinnosti stanovené v čl. 108 odst. 3 SFEU, je třeba rozumět opatření, která směřují k zavedení nebo ke změně podpor, přičemž je třeba upřesnit, že tyto změny se mohou týkat buď existujících podpor, nebo původních záměrů oznámených Komisi [26]. V této souvislosti čl. 1 písm. b) bod ii) nařízení 2015/1589 stanoví, že „existující podporou“ se rozumí schválená podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivé podpory schválené Komisí nebo Radou. Článek 1 písm. c) tohoto nařízení stanoví, že „novou podporou“ se rozumí režimy podpory a jednotlivá podpora, která není existující podporou, včetně změn existující podpory. Navíc, jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, podpora poskytnutá v okamžiku, kdy schválení Komise vztahující se na tuto podporu již nebylo platné, musí být považována za novou podporu [27].

45. Především uvádím, že odpověď na druhou předběžnou otázku lze jednoznačně odvodit z odpovědi, kterou navrhuji dát na první otázku, neboť pokud se má za to, že dotčená podpora byla poskytnuta ke dni, v němž bylo její poskytnutí odmítnuto rozhodnutími, jež přijala daňová správa, tj. v době, kdy platilo schválení Komise vztahující se na tuto podporu, je třeba tuto podporu považovat za schválenou, a tudíž existující podporu ve smyslu čl. 1 písm. b) ii) nařízení 2015/1589, i když je vyplacena po skončení platnosti režimu podpory schváleného Komisí. V takovém případě není vyplacení téže podpory ničím jiným než výkonem soudního rozhodnutí.

46. Rovněž upřesňuji, že nic ve spise, který má Soudní dvůr k dispozici, podle všeho nenasvědčuje tomu, že by v projednávané věci v souvislosti s přijetím opravného správního aktu v rámci výkonu vnitrostátního soudního rozhodnutí měla daňová správa jakýkoli manévrovací prostor nebo diskreční pravomoc umožňující jí změnit podporu stanovenou v rámci lotyšského režimu podpory, jejíž poskytnutí daňová správa původně odmítla, tak aby mohla být překvalifikována jakožto nová podpora v souladu se zněním čl. 1 písm. c) nařízení 2015/1589.

47. Kromě toho okolnost, že podpora dotčená ve věci v původním řízení bude vyplacena po uplynutí lhůty stanovené Komisí pro její poskytnutí a mimo zvláštní kontext vyplývající z krize spojené s pandemií covidu-19, která mezitím odezněla, neumožňuje mít za to, že by podpora nemohla být použita v souladu s cílem původně stanoveným lotyšským režimem nebo že by mohla narušit hospodářskou soutěž na trhu. Z judikatury Soudního dvora uvedené

[25] – Viz rozsudek ze dne 28. října 2021, Eco Fox a další (C-915/19 až C-917/19, EU:C:2021:887, bod 36 a citovaná judikatura).

[26] – Viz rozsudek ze dne 28. října 2021, Eco Fox a další (C-915/19 až C-917/19, EU:C:2021:887, bod 38 a citovaná judikatura).

[27] – Viz rozsudek ze dne 7. dubna 2022, Autonome Provinz Bozen (C-102/21 a C-103/21, EU:C:2022:272, body 32, 34 a 42).

v bodě 23 tohoto stanoviska vyplývá, že datum skutečného vyplacení podpory nemá vliv na právo získat předmětnou podporu, pokud je tato podpora poskytnuta ve lhůtě stanovené rozhodnutím Komise, takže tato podpora může být vyplacena po uplynutí této lhůty [28]. Kromě toho vyplacení podpory po skončení platnosti režimu podpor nemůže narušit hospodářskou soutěž na trhu, jelikož taková platba představuje pouze obnovení práva, které bylo porušeno původním rozhodnutím VID a ve skutečnosti umožňuje obnovit konkurenční rovnováhu na trhu [29]. Z judikatury Soudního dvora každopádně vyplývá, že okamžik přiznání práva na státní podporu je datem, kdy takové opatření může vést k narušení hospodářské soutěže, které může ovlivnit obchod mezi členskými státy ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU [30].

48. S ohledem na výše navrhuji odpovědět na druhou předběžnou otázku tak, že čl. 1 písm. b) bod ii) nařízení 2015/1589 musí být vykládán v tom smyslu, že „existující podporu“ představuje podpora, kterou příslušný vnitrostátní orgán vyplatí po uplynutí lhůty pro poskytnutí podpory, jež je stanovena režimem podpory, v rámci výkonu vnitrostátního soudního rozhodnutí, v němž je konstatováno, že daný podnik před uplynutím výše uvedené lhůty splnil všechny podmínky stanovené vnitrostátním právem pro poskytnutí dotčené podpory a že původní odmítnutí příslušného orgánu poskytnout podporu bylo protiprávní. V takovém případě se dotčená podpora považuje za poskytnutou v okamžiku, kdy příslušný vnitrostátní orgán původně odmítl podporu poskytnout.

V. Závěry

49. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky položené Administratīvā apgabaltiesa (krajský správní soud, Lotyšsko) následovně:

„1) Článek 107 odst. 1 SFEU ve světle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie čl. 107 odst. 1 SFEU ve světle článku 47 Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že státní podpora musí být považována za ‚poskytnutou‘ k okamžiku, kdy příslušný vnitrostátní orgán odmítl její poskytnutí podniku, pokud bylo toto odmítnutí prohlášeno za protiprávní rozhodnutím vnitrostátního soudu, jež bylo vydáno po uplynutí lhůty stanovené pro poskytnutí podpory, za předpokladu, že k tomuto odmítnutí došlo před uplynutím lhůty stanovené pro poskytnutí podpory a v okamžiku, kdy bylo v platnosti schválení Komise vztahující se na tuto podporu a daný podnik splňoval podmínky pro získání podpory podle platných vnitrostátních předpisů.

2) Článek 1 písm. b) bod ii) nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie, musí být vykládán v tom smyslu, že ‚existující podporu‘ představuje podpora, kterou příslušný vnitrostátní orgán vyplatí po uplynutí lhůty pro poskytnutí podpory, jež je stanovena režimem podpory, v rámci výkonu vnitrostátního soudního rozhodnutí, v němž je konstatováno, že daný podnik před uplynutím výše uvedené lhůty splnil všechny podmínky stanovené vnitrostátním právem pro poskytnutí dotčené podpory a že původní odmítnutí příslušného

[28] – V této souvislosti je třeba poznamenat, že rozhodnutí Komise neukládá členským státům povinnost vyplatit podporu v určité lhůtě.

[29] – Naopak lze tvrdit, že právě neposkytnutí předmětné podpory by mohlo narušit hospodářskou soutěž na trhu nebo přinejmenším vést k neodůvodněné diskriminaci hospodářského subjektu, jako je společnost TOODE, kterému by byla státní podpora odepřena, přestože splňuje podmínky pro její poskytnutí, zatímco jiný konkurenční podnik, který splňuje podmínky pro poskytnutí podpory, by ji mohl využít.

[30] – V tomto ohledu viz rozsudek ze dne 25. ledna 2022, Komise v. European Food a další (C-638/19 P, EU:C:2022:50, bod 123).

orgánu poskytnout podporu bylo protiprávní. V takovém případě se dotčená podpora považuje za poskytnutou v okamžiku, kdy příslušný vnitrostátní orgán původně odmítl podporu poskytnout.“